

Bir Mekanik Virtüoza Erdoğan Şuhubi

Prof.Dr. Erdoğan Şuhubi, mühendislik bilimlerinden temel bilimlere kadar bilimin birçok dalında çalışmalar yapmış, birçok bilim kuruluşunda önemli görevler almış bir bilim adamı. Okumayı çok seven ve Atatürkçü bir ailede yetişmesi, bugün onun dört dörtlük bir bilim adamı olmasını sağlamıştır. Mütevazı kişiliğinin yanı sıra doğruları korkmadan söylemesiyle bilinen Şuhubi, çalışmalarını İstanbul Teknik Üniversitesi'nde sürdürmektedir.

O KUMAYI seven ve okumaya önem veren bir ailenin çocuğu olan Erdoğan Şuhubi, 4 Ekim 1934 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelir. Babası ticaretle uğraşan İbrahim Şuhubi, annesi ise ev hanımı olan Samime Şuhubi'dir. Erdoğan Şuhubi dört yaşında şiddetli zatürre geçirince, aile, doktorun hava tebdili önerisine uyar ve Fenerbahçe'ye taşınır.

"Fenerbahçe, o zamanlar şehir dışındaydı ve biz oraya yerleştik. Yollarda inekler, keçiler dolaşırdı. 1939'dan 1954'e kadar hep Fenerbahçe'de yaşadık. Bir miktar şehir dışına taşmamız bizi taşralı yaptı. Çünkü Fenerbahçe yazlıkçıların yeriydi. Kışın köylülere ve bize

kalırdı, yazın ise oldukça parlak bir devir geçirirdi. Ben orada çok mutlu oldum."

Erdoğan Şuhubi, altı yaşına geldiğinde okula gitmek ister. O dönemde Fenerbahçe'de okul olmadığı için ailesi onu Kızıtoprak'ta bulunan ve daha çok zengin çocuklarının geldiği bir okula vermek ister. Yaşı tutmuyor gerekçesiyle bu okula kabul edilmeyince ailesi başka bir okul bulmak zorunda kalır.

"Ben illa okula gideceğim diye kıyameti koparıncı, tren yolunun gerilerinde bir okul daha vardı: Kırk Dokuzuncu Il-

kokul, beni oraya verdiler. Buraya da sütçülerin, arabacıların çocukları gelirdi. Orada boş yer çoktu ve beni oraya yazdırdılar. Çok iyi bir eğitim aldım ve çok da iyi arkadaşlarım oldu. Benim için öbür okuldan çok daha yararlı oldu; hem belli doğrultuda bazı sosyal görüşler kazanmamı sağladı, hem de orada çok büyük ihtimam gördük."

Erdoğan Şuhubi, ilkokulu bitirdikten sonra ortaokulu Saint Joseph'te okumak ister. Fakat babası ilkokulda aldığı Türkçe eğitimini yeterli görmemektedir ve bir süre daha Türk kültürünü alabileceği bir okula gitmesini ister.

"Bana da sordular ne yaparsın diye. Pek de aldırış etmedim açıkçası. Saint Joseph'e gitmek istiyordum ama pek üstünde durmadım yine de."

Şuhubi, ortaokulu Kadıköy Birinci Ortaokulu'nda okur. Okumaya merakı giderek artmaktadır. 1935 yılında Çocuk Ansiklopedisi çıktığı zaman babası bu ansiklopediyi ileriye düşünerek almıştır. Erdoğan Şuhubi okumaya başladığında bu ansiklopediyi evde hazır bulur; ortaokula başladığında ise birkaç kere okumuştur. Hayat ansiklopedisi, Jules Verne kitapları ve birçok dergi o dönemde okuma alışkanlığını beslediği kaynaklar arasındadır. Bu okuma alışkanlığı ve bu sayede birçok şey bilmesi onda kendi deyimiyile ukalalığı" neden olur.

"Her şeyi bilir havalarına girmiştim; küçücük boyumla akıl öğretiyordum. Birçok kişi benim bildiklerimi bilmiyordu; ama bu o kadar da önemli değildi, çünkü bu bilgilere dayanarak vardığım yargılar çoğu zaman doğru değildi. Dolayısıyla haklı olarak bana müthiş kızarlardı. İleride aklım başıma geldiğinde, bilginin, bilgiyi özümsemenin ne olduğunu öğrenince, o zamanki davranışlarım hakikaten ukalalık olarak damgalanmış diye insanlara hak verdim. Hatta bir seferinde hatırlarım amcam sinirinden suratıma bir bardak su fırlatmıştı. Masada otururken bir olayı tartışıyorduk. Amcam tartışmayı kazanmadı ama benim haklı olmadığımı yüzde yüz inandığı için böyle bir şey yaptı."

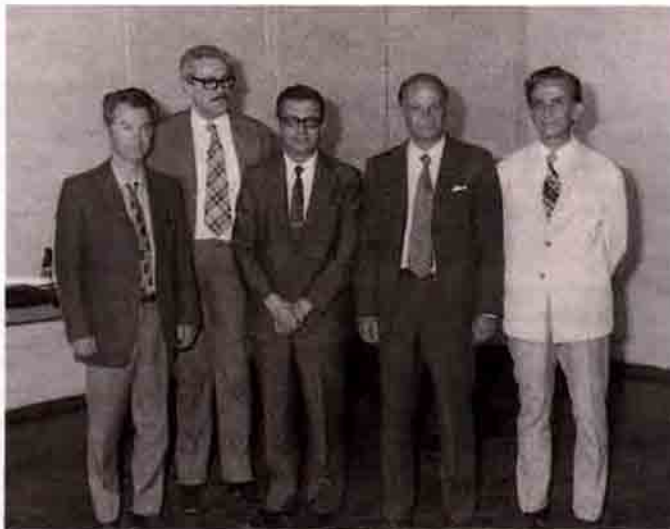
Erdoğan Şuhubi ortaokulda başarılı bir öğrencidir. Bununla birlikte bir dönemde beden eğitimi ve müzik derslerinden kırk notlar alır. Bütün notaları bildiği halde çekingen bir yapıya sahip olması, sınıfta solfej okumasını engeller.

"Bu çekingenlik bütün hayatım boyunca devam etti; şimdi bile vardır. Hiçbir zaman çok girgin, yırtık bir insan olmadım. Bu da belki benim yetişme koşullarına ve Fenerbahçe'de izole bir hayat sürmeme bağlıdır." Erdoğan Şuhubi ortaokulu bitirince Saint Joseph'e kaydolmaya karar verir. Babası da yabancı dil olarak Fransızca'yı tercih ettiği için bu düşünce kabul edilir. Ne yazık ki Saint Joseph ortaokuldan sonra öğrenci kaydetmemektedir. Bunun üzerine Saint Benoit'ya kaydolmaya karar veren Şuhubi, bu okulun yaz kurslarına gittikten sonra kayıt yaptırmaktan vazgeçer. İki yıl süren hazırlık sınıfında vakit geçirmek düşüncesi hoşuna gitmemiştir. Saint Benoit'dan vazgeçer ve Haydarpaşa Lisesi'ne girer. Okulun çok güzel bir kütüphanesi vardır. Erdoğan Şuhubi, boş vakitlerini bu kütüphanede geçirir, ileride sahip olmak istediği mesleğe de karar vermiştir: Tıp doktoru olacaktır. O dönemlerde biyolojiye meraklı olması ve birçok bi-

yoloji kitabı okuması bu kararı almış olmasını etkilemiştir. Bir diğer neden ise babasının astımlı olmasıdır. Erdoğan Şuhubi doktor olup babasını ve babası gibi başka astımlıları tedavi etmek istemektedir.

"Ben o zamanlar tıpla ilişkili bulduğum için fizikle ilgilenirdim. Matematigi ise hep, geçecek kadar öğrenirdim. Son sınıfta Vehbi Güneç adında bir matematik hocamız vardı. Bir sınav yapmıştı ve ben o sınavda başarılı olmuşum, benim gibi başarılı olan bir başka arkadaşım da Gökçe Aykut'tu. Biz o sınavda başarılı olunca, hoca bizimle özel olarak ilgilenmeye başladı. Fransızca kitaplardan bize problemler verirdi. Benim birdenbire ufkum değişti tabii; matematik çok hoşuma girmeye başladı. Vehbi Güneç'in duyduğu tek zevk öğrencilerinin İstanbul Teknik Üniversitesi'ne girmesiydi. Biz de Teknik Üniversite'ye girmeye karar verdik. O zamanlar girilmesi en zor fakülte İnşaat Fakültesi idi. İnşaat Fakültesi'ne girmemin tek nedeni zor giriliyor oluşudur. O zaman ne kadar bilinçsiz bir yaklaşımımız olduğunun bir göstergesidir bu. Üstelik ben başka hiçbir fakülteye ve üniversiteye de başvurmadım. Babam saçını başını yoluyordu. Tıp Fakültesi yerine Teknik Üniversite'ye girmeme çok bozulmuştu, bir de ikinci tercih yapmamama kızdı. 'Ya kazanamazsan ne olacak?' diyordu. İlk başta bende kazanamam diye bir korku yoktu,

Haziran 1973 tarihinde Gebze'de çekilen bu resimde soldan sağa yer alanlar: Raşit Tolon, Erdoğan Şuhubi, Doğan Gücer, Nimet Özdaş.

Erdoğan Şuhubi, 1962 ile 1964 yılları arasında bulunduğu Purdue Üniversitesi'ndeki çalışma odasında.

ama sonradan beni de bir telaş aldı. Sonradan beşincilikle kazandığımı öğrendim."

Erdoğan Şuhubi ile birlikte sınava giren Gökçe Aykut ise sınavı ikincilikle kazanır. Gökçe Aykut ileriki yıllarda Atatürk Barajı'nın yapımındaki başarısıyla adını duyurur. Şuhubi, başarısını üniversite yıllarında da sürdürür ve okuldan üçüncülükle mezun olur. Okul yaşantısı boyunca bir tek dersten kalır. Bu hala unutmadığı ve haklı olduğunu iddia ettiği ahşap çelik dersidir. "Benim iddiam şu ki, ben o dersten hak etmeden kaldım. Bunu, masanın bu tarafına geçip hâlâ söyleyebildiğime göre, doğrudur diye düşünüyorum. Hoca, Abdullah Türkmen adında çok ilginç biriydi. Birini kaldırır bir soru sorardı. Akıllı öğrenciler soruya zırva bir cevap verirler, hoca öğrenciyle alay eder fakat çok mutlu olurdu. Ben bunu biliyordum ama boş bul-

dum. Bana, kalk sen söyle dediğinde doğru söyleyince bana bir mim koydu ve o günden sonra kök söktürdü. Ben ikmale kaldım." Şuhubi, Temmuz 1956'da İnşaat Fakültesi'nden mezun olur. Fakülteden iyi bir derece ile mezun olmasına rağmen mühendis olarak çalışmak istemez ve ailedeki başka mühendislerin tavsiyesiyle asistan olmaya karar verir. Önce, Yapı Statığı Bölümü'ne başvuran Şuhubi, bir arkadaşının ricası üzerine bu bölümden vazgeçer, Teknik Mekanik ve Genel Mukavemet kürsüsüne başvurur.

"Mekanik Kürsüsü'nün başında Mustafa İnan vardı. Onlar da adam arıyorlardı, kimse gitmiyordu oraya. Çünkü hem zordu, hem de dış iş yapma olanağı yoktu. Diğer bölümlerde dış iş yaparak para kazanma imkânı vardı. Oysa mekanik kürsüsü tamamen bilimsel çalışan bir yerdi. Hoca orada Vural Cinemre'yle beni gayet sert karşıladı. Hatta gayet kazık bir soru sordu; o soruyu bir hafta sonra getirin dedi. Yaptık getirdik, heyecanla bekliyoruz, sonuç ne olacak diye... Meğer Mustafa Bey daha ilk seferden asistan olarak alınmamızı isteyen yazıyı yazmış bile."

1956 yılından günümüze değin akademisyenlik yapan Şuhubi, asistan olusunun ertesi yılı Mustafa Bey'in Rektör olmasını kendisi için bir şanssızlık olarak görür. Bitirdiği okul beş yıllık olduğu

Mekanik 'Guru'ları İstanbul'da birarada, soldan sağa: Gurtin, Şuhubi, Cemal Eringen ve Spencer

izin yüksek lisans yapmış kabul edilir ve doğrudan doktora başlar. 1959 yılında tamamladığı doktora tezinin konusu 'Plastik Plaklarda Minimum Ağırlık Tasarımı' dir. Şuhubi, doktora tezini, 4 yılda bir İtalya'da yapılan ve dünyanın çeşitli ülkelerinden mekanikçilerin katıldığı uluslararası bir toplantıda sunulması için önerir ve kabul edilir.

"Fakat o sırada, 1960'ta ihtilal olur. Üniversite onlara bir jest yaparak bütün dış seyahatleri iptal etti. Dolayısıyla hevesim kursağımda kaldı. Zaten beni göndermiyorlardı. Oraya Profesörler gidiyordu, onlar bir şey sunmuyordu ama yine de gidiyordu. Ben rica etmişim biri tezimi benim adıma okuyacaktı. Yoksa asistan olarak bizim gönderilmemiz kimsenin aklından geçmiyordu."

Erdoğan Şuhubi bir yandan da o sıralar yeni kurulmuş olan İstanbul Teknik Üniversitesi Nükleer Enerji Enstitüsü'ne de devam eden ve 1962 yılında buradan da master derecesi alır. O yıllarda üniversitede açılan ders miktarını yeterli bulmayan birkaç arkadaş toplanıp kendi kendilerine seminerler yapmaktadır, bunlardan biri de Erdoğan Şuhubi'dir.

Herakles'i Olmayan Bir Prometheus

A.M.Celal Şengör,
Prof.Dr. İTÜ Maden Fakültesi, Jeoloji Bölümü

Eski Hellen mitolojisinde aklın ve özgür düşüncenin sembolü olarak titanlar soyundan gelen Prometheus görülmüştür. İnsanlara bilgi ve özgür aklın temsilcisi olan ateşi vermemek kararında olan baştan Zeus'tan onu çalıp insanlara götürmüştür Prometheus. Zeus'un intikamı korkunç olur; Prometheus, Kafkas Dağı'nda bir kayaya zincirlenir; bir kartal hergün gelerek ciğerini kemirecektir ve bu işkence sonsuza dek sürecektir. Sonunda Herakles imdadına yetişir, kartalı öldürür, ama Prometheus'un zincirlerinden kurtulup kurtulamadığı bize kadar gelebilen masallarda muğlaktır.

Prometheus hikayesi bana genelde dünyada entellektüellerin, bilim adamlarının durumunu anlatır gibi görünmüştür hep; ancak özellikle geri kalmış toplumlarda bu Prometheus benzetmesi çok daha çarpıcıdır, zira bu gibi yerlerde toplumun içinden çıkarmayı başardığı, entellektüellerin kendileri de içinde yetiştikleri bazı olumsuz değer yargılarının -önemli bir kısımdan kurtulabilmiş olsalar da- esiridirler. Onları bağlayan zincirler yalnız toplumun onlara vurmak istediği zincirler değildir. Ayak ve ellerindeki zincirlerin bazıları doğrudan kendilerinden kaynaklanır, onların aklının emrettiği yolda ilerlemelerini ya güçleştirir veya hepten imkansız kılar.

Ben Erdoğan Şuhubi'nin önüne, hocası Mustafa İnan'ın oğlu Hüseyin İnan tarafından götürüldüğüm zaman henüz üniversiteye yeni başlamıştım. Hüseyin, benim akademik kariyeri düşündüğümü, İhsan Ketin'i tanıdığımı ve dolayısıyla İTÜ'ye olan yakınlığımı bildiği için bir de Erdoğan Şuhubi ile tanışmamın şart olduğunu söylüyordu.

"Bütün yaşamı bilim olan, üstün yetenekli bir araştırmacı, birinci sınıf bir öğretmendir" dediydi. "Tanışmada büyük fayda görüyorum." Sonra beni aldığı gibi soluğu Taşkışla'nın en üst katında, Prof. Şuhubi'nin odasında aldık. Hüseyin beni tanıttı, Erdoğan Bey de bana içten bir yakınlıkla nelerle ilgilendiğimi, gelecekte ne yapmayı düşündüğümü sordu. Tektonikle ilgilendiğimi duyunca, bunun mekanikle olan yakın ilişkilerinden bahsederek, bana matematik öğrenmemi, İTÜ'ye gelince belki bu konuda ortak birşeyler dahi yapılabileceğini anlattı; Türkiye'de akademik kariyer yapmak arzusundaysam bunun benim için doğal yerinin İTÜ olduğunu da vurgulayarak eklemeyi ihmal etmedi. Yarım saat kadar bir sohbetten sonra yanından ayrılrken fiziksel olarak olduğu gibi Şuhubi'nin entellektüel olarak da bir dev olduğu konusunda Hüseyin'den duyduğulanma inanmağa başlayacak kadar bilgi derleyebildiğimi sarıyordum. Gerçekten ben İhsan Ketin'in ve Erdoğan Şuhubi'nin arzu ve telkinleri doğrultusunda İTÜ'ye geldikten sonra kendisine çok daha yakın olma bahtıyarlığına eriştiğim zaman, ilk intibamın ne kadar doğru olduğunu görmek fırsatı defaatla karşıma çıktı. Şuhubi fevkalade yaratıcı bir zekaya, inanılmaz bir muhakeme sür'atine, bir problemin en temel unsurlarını derhal kavrayıp çözüm üretebilme yeteneğine sahip bir mühendis ve bilim adamıydı. Aldığı mühendislik terbiyesinin kazandırdığı çözüm üretme alışkanlığı, herşeyin temel nedenlerini bilmek isteyen doymak bilmeyen merakıyla birleşince ortaya Türkiye'nin pek az yetiştirebildiği kalibrede, üstün nitelikli bir bilim adamı çıkmıştı. Kendisini tanıdığım yıllarda enginliğinden giderek daha çok emin olduğum tertemiz kalbi ve sabrı, üstün yetenekleriyle bir araya gelerek Şuhubi'yi etkin bir öğretmen de yapmıştı. (Eğitim konusunda pek titiz olan ve kendisine öğretmenin beğendirilemeyen Nüzhet Dalfes, her fırsatta kendisinden ders gördüğü Erdoğan Bey'in ne büyük bir öğretmen olduğunu tekrarlamaktan zevk alır!)

Şuhubi İstanbullu entellektüel bir ailenin çocuğudur. Ailesi gibi kendisi de Atatürk'ün uygarlaşmanın batıllaşmak demek olduğu tezine yürekten inanmış, onun başlattığı hızlı devrim havası içinde okumuş, o hızla ülkesinin girilmesi en zor olan en iyi üniversitesine giderek, "müsbet ilim" tahsil etmişti. Önerilerindeki model "herşeyi bilen adam" Mustafa İnan'dı. Erdoğan Bey'in de zaten aileden ve onun çevresinden gelen geniş entellektüel merakı bu suretle daha da kamçılanmıştı. Yalnız çok iyi bir mühendis olmak değil, iyi bir bilim insanı olmak o ve arkadaşlarının amacıydı. Daha sonra Şuhubi Amerika'ya gitti, oranın bilim ortamını tanıdı, bilginliğin yanında verimli bir araştırmacılık iştahı hızla büyümeğe başladı. Geri gelecek yeni dersler açtı, kafasında yeni araştırmalar, yeni gruplar, yeni enstitüler vardı. Bu nedenle İTÜ'deki görevlerine ilaveten TÜBİTAK'ın Gebze'deki enstitüsünde bir uygulamalı matematik grubu oluşturdu ve onu başarıyla yönetti.

Bu yazının amacı, uluslararası başarıları zaten artık kamuoyunun malı olan, Türkiye'nin yetiştirebildiği birkaç gerçekten ölümsüz bilimci arasındaki Erdoğan Şuhubi'nin büyüklüğünü bir daha vurgulamak değildir. Öyle olsaydı bu yazıya Prometheus ile başlamazdım. Ancak Erdoğan Bey'in tek tek öğrencilerinden, İTÜ, TÜBİTAK'a kadar kurumlarla ayrı ayrı ilgilenmesi, içinden çıktığı toplumun aklın yolunu göstermek için verdiği bir ömürlük savaşın birer safhasından, bu büyük uğraşın tek tek muharebelerinden başka birşey değildir. Ben Erdoğan Şuhubi'nin bazı uğraşlarının şahidi oldum, bazılarındaki bizzat yanında bulunduğum. Bu uğraşların herbiri kanımca çok faydalı meyvalar vermiştir. Erdoğan Şuhubi pek çok üstün kaliteli öğrenci yetiştirmiştir; içinde ve başında bulunduğu kurumlarda iyi kalitede bilim üretimiştir; yönettiği yayın organları genellikle tarihinin en iyi dönemini onun zamanında yaşamışlardır. Ancak Şuhubi toplumuna kendisinin arzu ettiği kurumları, istediği kurumaşmayı verememenin sürekli ve samimi ıstırapı içindedir.

"Biz kendi kendimize seminer yapardık; ben, Vural Cinemre, Mithat Idemen, Cemil Erkmn, Nihat Pasin, her birimiz bir konu alır anlatırdık. Ben elektromanyetik teori anlatıyordum, bir başkası kompleks fonksiyonları teorisi anlatıyordu. Kendi kendimizi adam etmeye uğraşıyorduk. Başarılı da olduk ki galiba ben Amerika'ya gittiğimde bana ayaklı ansiklopedi diyorlardı."

Erdoğan Şuhubi, Nükleer Enerji Enstitüsü'nden 1962'de yüksek lisans derecesi aldıktan sonra Amerika Birleşik Devletleri'ne Purdue Üniversitesi'ne gider. Burada Cemal Eringen vardı ve Şuhubi bir Türk'ün yanına gitmenin kendisi için yararlı olacağını düşünmektedir. Karşılıklı muhtemel olan sorunlardan biri dil sorunudur, çünkü İngilizceyi az bilmektedir.

1986 yılında çekilen bu fotoğrafta Erdoğan Şuhubi, meslek yaşamının 30. yılı nedeniyle verilen şilte Kemal Kafalı'dan alırken görülüyor

"Fransızcam, lise Fransızcasıydı. İngilizceyi ben büyük ölçüde 'Rüzgâr Gibi Geçti' adlı kitaptan öğrendim. O kitabı aldıktan sonra, bir yaz boyunca tek bir kelime atlamadan sözlüğe bakarak okudum. Dolayısıyla epeyce bir kelime bilgim oldu. Ama konuşma ve yazma neredeyse hiç yoktu. Ben onun için bir Türk'ün yanına gitmeyi istiyordum. Dil

bilmiyoruz, hiç olmazsa bir Türk'ün yanına gidelim ki orada büyük bir sıkıntıyla karşılaşmayalım diye düşünüyordum. Biz Vural Cinemre ile Amerika Birleşik Devletleri'ne gittik. Sınırdan geçince benim dilim de açıldı."

Amerika'ya giderken aldığı vizede bir sorun çıkan Şuhubi, okulda bulunduğu ilk günlerde Cemal Eringen'i bulamayınca başının çaresine bakmak zorunda kalır ve İngilizce'yi konuşmaya başlar.

"Eringen'in odasına gittim. Bana Eringen yok, bir toplantı için şehir dışına gitti dediler. Ben de ona güveniyordum. Türkçe biliyor ya... Bana yer bulacak, yardımcı olacak diye düşünerek, ilkbaharlarda sıkıntı çekmemek için onun yanına gitmişim." Şuhubi, o günlerde kendi başına ev tutmayı başarır. Birkaç gün sonra Eringen geldiğinde kendisine bö-

İşte bu noktada Şuhubi'nin çizgişi ile Prometheus'un ki kesişmektedir. Şuhubi'nin kurumsallaşma açısından yapmayı arzuladığı işler, nesnel bir toplum yapısını elzem kılan, fikirleri insanlardan ayrı düşünebilen bireylerden oluşan toplulukları gerektiren, bilhassa nesnel problemler etrafında tanımlanmış kurumların oluşturulmasıydı. Halbuki içinde çalıştığı toplum henüz nesnel düşünmeyi öğrenememişti; en iyi tahsil görmüş, hatta bilimsel yaşama kıyısından köşesinden dokunmuş olan bazı üyelerinin dahi en ilkel kabile mentalitesiyle iş görmeğe çabaladıkları; hiçbir konuda hiçbir standardın oturtulamamış olduğu; kendi çocukluğundan bu yana da büyük bir hızla kırsal nüfusun egemen hale geldiği kent müsveddelerinin ülkenin üretim ve tüketim gücünün en büyük kısmını barındırdığı; aklı, bütün kurumlarıyla dışlanmış bir toplumdur. Sevgili dostu ve İTÜ'den meslekdaşı Prof. Doğan Kuban'ın yazdığı gibi "bilimsel 'curiosite'si ortaçağda donmuş, sayı kullanma geleneği alışveriş aritmetiği ile sınırlı bir on milyonluk kent toplumunun bugüne kadar yaşamaya da bir tesadüftür... Kuşkusuz toplumlar yok olmazlar. Yaşamlarını sürdürürler. Sorun, bunun ne oranda kent yaşamı adına layık olduğudur. Niye köylü gibi olmasının sorusu da sorulabilir. Yanıtı yukarıda verilmiştir. Uygarlık ancak kent ortamında yaratılır."

Şuhubi, kendi çocukluğundan beri giderek köylüleşmekte olan bir ortam içinde, insan uygarlığının üretilebildiği en üst düzeydeki kurumları, bilim kurumlarını yerleştirmek için çabalamıştır. Doğan Kuban'ın dediği gibi, "sayı kullanma geleneği alışveriş aritmetiği ile sınırlı" bir toplumun temsilcilerine yüksek matematik üretilen kurumların gerekliliğini anlatmağa çalışmıştır. Bunlar arasında Şuhubi'nin derdini dinleyebilecek insanlar yok mudur? Erdoğan Bey dönem dönem bazılarının söylediklerine, bazılarının hakkında da söylenilenlere bakarak, onların var zannetmiş, kendileriyle işbirliğine soyunmuş, ancak gene Kuban'ın yazısında belirttiği gibi bunların "kül-

ter yapıları söylediklerini gerçekleştirmeye yetmiyordu. Bu doğaldır. Çünkü onlar da temelde kırsal kökenlidir." Ancak suç hep bu kırsal kökenlilerde miydi? Hayır! Bizzat İstanbul çocuğu Erdoğan Şuhubi pek çok fırsatı, kimisini benim gözümün önünde, bazı şeyleri istemeyi beceremediği için, kendini belki öne çıkaracak bazı gerçekleri haykırmayı kendisine yakıştıramadığı için kaçırmıştır. İşte bu gibi durumlarda da onu kendi şehir kültürü, annesinden babasından, çevresinden aldığı terbiye kösteklemektedir. Ben pek çok defalar kendisine "Hocam, şu şu kimseyi arayalım kendisine şunu şunu söyleyelim veya şunu şunu isteyelim" dediğim zaman, Erdoğan Bey çaresizlik içinde "bak işte ben onu yapamam" diye cevap vermiştir. Aldığı-kendisi beğense de beğenmese de- eski İstanbul Osmanlı burjuva terbiyesi Erdoğan Bey'i gerçekten çok ince, düşünceli, fevkalade kibar bir insan yaptığı gibi, kendisini öne çıkarmasına, hatta hakkı olan şeyleri istemesine engel olmaktadır. Bir yandan toplumun ilkelliği, bir yandan da- ne fecidir ki- modası geçmiş sa-

yanlı o eski İstanbul terbiyesi, çekingen kişiliğiyle de birleşince büyük bilim adamı Erdoğan Şuhubi'yi Prometheus gibi bağlamış, yapmayı özlediği kurumsallaşma işlerini arzu ettiği sıhhatte gerçekleştirmesine engel olmuştur. Bu çaresizlik, diğer tüm parlak ve kalıcı başarılarına rağmen Şuhubi'nin içini kemiren kartaldır. İşin onun açısından en üzücü yanı da toplumsal süreçlerin normal hızları çerçevesinde onu kurtaracak bir Herakles'in yetişebilmesinin oldukça uzak bir ihtimal olmasıdır.

Peki, Şuhubi'nin kendini başarsız addettiği konularda yapmaya çabaladıkları heba mı olmuştur? Kendisi bunun öyle gördüğünü söylese dahi, asla! O ve İTÜ'de muhtelif fakültelelere açılmış bir avuç arkadaşı (Kemal Gürüz'ün "İTÜ'nün virtüozları" dediği meslekdaşları) hiç kuşkusuz tüm Türkiye'ye herşeye rağmen ülkemizde de bilim üretilebileceğini, bilim adamı yetiştirilebileceğini, bilim dergileri çıkarılabileceğini, bilimsel araştırma grupları oluşturulabileceğini öğretmişler, Türk biliminin adını tüm dünyaya duyurmuşlar, hatta kendileri açısından başarsızlık saydıklarıyla bile kendilerinden sonra gelenlere toplumsal parametrelerin değerlendirilmesi konusunda kıymetli dersler bırakmışlardır. Tüm bu dersler onlardan sonra gelen bizler için, toplumumuza ne denli güç olursa olsun, ne denli umutsuz görünürse görünsün, aşk ve şevkle hizmet edebileceğimizi mümkün kılacak olan işaret fenerleridir. Avrupa'daki Ortaçağ bilim adamlarına Ortaçağ içinden bakılırsa hiçbirinin herhangi bir başansı olduğu söylenemez. Ancak tarihi perspektifte onların yaptıkları için önem ve büyüklüğü anlaşılabilir. Aynı şekilde, günün birinde Türkiye de uygar ülkeler safına katıldığı zaman, Erdoğan Şuhubi ve onun virtüöz arkadaşları, bu ülkenin ve insanlığın medeniyet tarihinin altın yapıklarından birini oluşturacaklardır.

1 Kuban, D., 1994, "İstanbul, 'Anı Çöküşü Yaşayan Bir Kent Oldu." Cumhuriyet Bilim Teknik, sayı 390 (10 Eylül 1994), s. 10.
2 Kuban, D., a.g.e., s. 10.

Türk bilim adamlarının 1991 yılında, İngiltere'deki Politeknik inceleme gezisinde Türk ve İngiliz bilim adamları bir arada görülüyor, (solda). Aynı gezi sırasında çekilmiş bu fotoğrafta Erdoğan Şuhubi, Kemal Gürüz ve Osman Tekinel birarada görülüyor, (sağda).

lümde bir oda verilir ve çalışmalarına başlar. Cemal Eringen, Erdoğan Şuhubi'ye ilk başta fazla yakınlık göstermez. Bir süre sonra Şuhubi, Eringen'in yayımlanmak üzere olan kitabının düzeltmelerini yapar ve bir takım hataları da gözden geçirir. Bu arada kendisi de bu kitap sayesinde 'Sürekli Ortamlar Mekaniği' ni

öğrenir. Kısa bir süre sonra da İngiltere'de ilk makalesini yayımlar. Şuhubi'nin bu çalışmaları Cemal Eringen'in tavırlarının değişmesine neden olur; artık Şuhubi'ye karşı daha ilgili davranmaktadır.

Erdoğan Şuhubi yurtdışında 11 makale yayımlar; bunların ikisi Cemal

Eringen ile birlikte hazırlanmış ve mikromorfik ortamlar üzerine yeni bir teori öneren makalelerdir. Yaklaşık iki yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde kalan Şuhubi, doçentlik tezini Türkiye'ye gönderdikten bir süre sonra sınava girmek için Türkiye'ye döner. 1964 yılının Kasım ayında teorik ve uygulamalı me-

Bilim Adamı ve Dost Erdoğan Şuhubi

Esin İnan
Prof.Dr. İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Bölümü

TÜBİTAK'tan telefon edilerek Erdoğan Şuhubi hakkında yazı yazmamı istendiğinde sorduğum ilk soru "hangi Şuhubi'yi istiyorsunuz" oldu. Bilim Adamı Şuhubi mi, çalışma arkadaşı Şuhubi mi, dost Şuhubi mi? Kesin bir ayırım yapmadılar, bir sayfa içinde Şuhubi'yi anlatmanızı istiyoruz dediler. Gerçekten benim için de yaklaşık olarak 31 yıldır tanıdığım ve beraber çalıştığım Şuhubi'yi tek başlık altında anlatmam zor olurdu. Hoca-öğrenci ilişkisi şeklinde başlayan daha sonra bölüm arkadaşlığı biçiminde süren ve giderek derin bir dostluğa dönüşen yakınlığımız bilim adamlığının yanı sıra çok renkli kişiliği ve engin kültürü ile büyük bir lezzet katan Şuhubi'yi tek başlık altında kuru bir çerçeveye içine yerleştirmek benim için de zor olurdu.

İTÜ İnşaat Fakültesi son sınıfta okurken birkaç arkadaşımı beraber tutku halini alan Mustafa İnan hayranlığı ile "tattiki mekanik" koluna ayrılmış ve günlerimizin çoğunu Hoca'nın kürsüsünde geçirmeye başlamıştık. İkinci yarıyılıda yapmakta olduğum bir ödevi Doç.Dr. Tekin Özbeke ile tartışırken odaya çok uzun boylu bir adam girdi. Tekin Bey bizi tanışırken benim için yakında asistanımız olacak açıklamasını yaptı. Sonra da bana dönerek yalnızca "bu da Doç.Dr. Erdoğan Şuhubi" dedi. Gerçekten de açıklama yapmasına gerek yoktu. O sıralarda askerde olan genç bir doçentin bizden evvelki dönemde mekanikle ilgili kol dersleri verdiği, Türkiye'de kimsenin bilmediği bazı zor konuları anlattığı konuşuluyordu öğrenciler arasında. O zor şeylerin ne olduğu konusunda fazla bir bilgimiz yoktu ama herkes Şuhubi'nin farklı olduğundan söz ediyordu. İşte, 1966 yılının Nisan ayında biraz çekinerek biraz da merakla tanıştığım bu uzun boylu ve fark-

lı adamla bugüne dek hemen hemen kesintisiz biçimde aynı bölümde çalıştık, pek çok şeyi paylaştık, zaman zaman tartıştık, zaman zaman derleştik, şimdilerde de çokluk etrafımıza bakıp derleniyoruz.

1966 Türkiye'sinde 'Üniversite' kavramı ve bilim anlayışı bugünden farklı idi. Aslında o yıllarda bu konularda fazla bir kavram karmaşası veya farklı yorumlar yoktu. Her şey daha sade ve yalındı. Üniversiteler çokluk bilgi aktaran yüksek okullar görünümünde idi. Örneğin İTÜ verdiği köklü ve sağlam bilgi ile iyi mühendisler yetiştiriyordu. Bu mühendisler hâlâ en iyi biçiminde yurt içinde ve dışında etkinliklerini sürdürüyorlar. Ama bunların ötesinde başka şeylerin de var olduğunu farkeden, birşeylerin eksik olduğunu hissedeni, bilgiyi kullanmanın ve aktarmasının aslında bir tüketim olduğunu, birgün biteceğini, güncel olmaktan çıkacağını ve üniversitelerin yalnızca bilgiyi kullanan değil aynı zamanda üreten insanların yuvası olması gerektiğini görenler de vardı. Bizlerin yani mekanikle uğraşmaya başlayanların yaşamları boyu yakalayabildikleri en büyük fırsat belki de yukarıda verdiğim çerçevenin dışına çıkarak çevresinde bilim atmosferi oluşturmaya çalışan kişilerin arasında araştırma yaşamına başlamamız oldu. Bu kişilerin başında gelen Mustafa İnan ve onun ardından gelecek doğal olarak onu aşan Erdoğan Şuhubi'nin yakın çevresi içinde olmamız gerçekten biçim için büyük şans. Asistan olduğumuz ilk günden başlayarak bizi mekaniğin cazip dünyası içine çeken Şuhubi, bunun da dışına çıkarak köklü bilgisi ve geniş dünya görüşü ile gördüklerimizin, hissettik-

rimizin ötesini araştırmanın gerekliliğini ve lezzetini tattırdı bize ve var olmanın gerçek değerlerini vurgulayarak, dinamik yapısı ile etrafındaki pek çok genç dünyasını şekillendirdi. Şuhubi'nin etrafındaki kişiler üzerindeki etki alanının genişliğinde bilimsel potansiyelinin yanı sıra kişiliğinin ve yüksek mizah anlayışı ile şekillendirdiği yorumlama yeteneğinin büyük rol oynadığını da bu arada belirtmek isterim. Yaşamı renkli kılan değerleri Şuhubi ile paylaşmanın farklı bir güzelliği vardır. Mekaniğin bilimsel cazibesi ve felsefi çekiciliğinin yanı sıra, Şuhubi başka güzellikleri de katmıştır dünyasına. Çoğu kez bölümün, üniversitenin, Türkiye'nin veya genelinde bugünün sorun ve konularını tartışırken kendinizi ekonomiden edebiyata, klasik müzikten sinemaya dek genişletmiş çok boyutlu bir uzay içinde bulabilirsiniz Şuhubi ile sohbet ederken.

Erdoğan Bey'in Taşkışla'nın çatı katındaki küçük odasında Cahit Arf ile beraber yapılandırmaya çalıştığı mekanik ve uygulamalı matematik birliğini TÜBİTAK'a bağlı bir ünite şeklinde oluşturma çalışmalarında çokluk bizler de bulunur, fazla lafa karşmadan olayları kavrama telaşı içinde tartışmaları izler ve en azından neler yapmamız gerektiğini anlamaya çalışırız. O zamanlar mekanik kürsüsünde asistan olmanın gereği haftada on iki, ile on beş saat arasında ders uygulamasına girerdik, bunun yanı sıra çalıştığımız özel problem üzerinde seminer dizisi düzenlemek ve Erdoğan Şuhubi ile Mithat İdemen tarafından açılan yeni dersleri izlemek, dünyamıza sürekli bir dinamizm getirmiş, Cahit Arf'ın belleklerde yer etmesi için sık sık yinedeği gibi yaşam biçimimiz şekillenmeye başlamıştı. O yıllarda KTÜ'den doktora yapmak üzere Kürsümüze gelen arkadaşlarla beraber aynı anda yedi kişiye birden doktora çalışmaları için konu vermişti. Bu yedi kişinin içinde benim de bulunduğum dördü doktora çalışmalarına başladığında Erdoğan Bey doçentti. O zamanın yönetmelikleri doçentlerin doktora yaptırılmasına izin vermediği için hiçbirimiz henüz on senelik mezun bu genç doçentin yasal öğrencisi değildik ama bu aramızda hiçbir zaman

Erdoğan Şuhubi çalışma hayatı boyunca birçok ödül alır ve çeşitli bilim kuruluşlarının üyeliğine seçilir. Bu üyeliklerinden biri 1994'te seçildiği Avrupa Bilimler Akademisi'dir, solda. Sağdaki fotoğrafta Şuhubi, meslek hayatındaki 40. yılı nedeniyle verilen plaketi Reşat Baykal'dan alırken.

kanik alanında doçent olur. Aynı yılın sonunda Birsen Hanım'la evlenen Şuhubi üç ay sonra Mart 1965'te askere gider. İnşaat mühendisi olduğu için kendisini İstihkam Okulu'na verirler. O sıralar İstihkam Okulu'nun muvazzaf subaylar için bir okul haline dönüştürülmesi düşünülmektedir. Bu proje çerçevesinde

akademik derecesi olanların okulda kalması istenmektedir. Askerliğini bitirip üniversiteye döndüğünde Princeton Üniversitesinden bir davet alır. 1968 yılında eşiyile birlikte gittiği Princeton Üniversitesi'nde Hava-uzay ve Makine Bilimleri bölümünde konuk öğretim üyesi olarak çalışır. 1970 yılına kadar sü-

ren bu görevi sırasında Erdal İnönü ile de tanışma fırsatı bulur.

1970 yılında Türkiye'ye döndüğünde İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nde profesör olur. O günlerde Cahit Arf, Erdoğan Şuhubi'ye TÜBİTAK bünyesinde çalışmayı önerir. "Ben Amerika'ya gitmeden önce 1967 yılında TÜBİTAK bir uygulamaya başladı. Aslında Cahit Bey 1964 yılında da bana gelmişti. Beni, Mithat İdemen'i, Emir Erdoğan'ı, TÜBİTAK desteğiyle Çekmece Araştırma Merkezi'ne götürmüştü. Ben askere gidince o iş orada bitti. Sonradan Marmara Araştırma Enstitüsü'nün kurulması gündeme geldi. Ondan sonra bazı araştırma gruplarının bazı üniversitelerin bünyesinde oluşturulması öngörülmüştü. Bu arada İstanbul Teknik Üniversitesi'nde de iki araştırma grubu kuruldu. Biri 'Malzeme Araştırma Grubu', öteki de 'Uygulamalı Matematik Grubu' idi. Cahit Arf Uygulamalı Matematik'e beni, Mithat İdemen'i ve Emin Erdoğan'ı soktu."

sorun olarak görülmedi, biz tüm sorularımızı ona götürdük, o da tüm yükümüzü üzerine aldı. Bu yedi kişiden birisi şu anda Victoria Üniversitesi'nde profesör olan Sadık Dost idi. Türkiye'ye gelişlerinden birinde sohbet ederken o günlere geri dönmüştük. Şuhubi'nin çok farklı ve büyük olduğunu o zaman da biliyordum ama ne kadar büyük olduğunu doğrusu kestirememiştim diyordu Prof. Dost. Şimdi dünyam her yönden daha geniş çevrem daha büyük ama Şuhubi ve ondan duyduğum, öğrendiklerim bana açtığı kapılar bugünkü dünyamda da yerini buluyor, benim bugün görevbildiğim, hissettiğim büyüklüğü bile içine alıyorsa hatta taşıyorsa, onun düşünür ve bilgi dünyasının boyutlarını hala kestiremiyorum demişti Sadık Dost.

Ne iş yaparsanız yapın, yaptığınızdan heyecan duymak, bu heyecanı sürekli tutmak yaptığınız işin sonucunu biraz daha mükemmelleme yaklaşımıdır. Bu yüksek heyecan düzeyini Şuhubi ile yaptığım işte hissettiğimi söyleyebilirim. İTÜ de Tınel Bilimler Fakültesi'nin kurulma çalışmaları, bu Fakülte içinde kürsülerimizi şekillendirme çabaları, Teorik ve Uygulamalı Mekanik Türk Millî Komitesinin kurulma aşaması ve bu güne dek süren çalışmalar bunlara yalnızca birer örnek olabilir. Uğraştığınız konunun mutlaka yeni bir Fakülte kurulması gibi çok geniş kapsamlı olması gerekiyor. Bir bütünün tüm parçaları aynı titizlikle işlenmeli ve mükemmel olmalıdır. Ayrıntılar ve küçük gibi görünen ama temelli oluşturan parçaları özenle işlemelisiniz. Bir işin yapılması gerekiyorsa o hemen yapılmalıdır. Şuhubi için işin küçüğü büyüğü olmaz. Yüze yakın öğretim üyesinin bulunduğu Fakültemde idarecilik görevi yaparken küçük-büyük, önemli-önemsiz ama elle alınması gereken her konuda en büyük yardımcım Avrupa Bilimler Akademisi Üyesi, TÜBA Üyesi, kaç tane olduğunu unuttuğum ödülün sahibi Prof.Dr. Erdoğan Şuhubi idi. Yüksek görev anlayışı içinde en ince ayrıntısına kadar danışılan veya kendisine iletilen her konuyu büyük bir titizlikle inceleyen ve sonuçlandıran Erdoğan Şuhubi'nin bundan bir tek gün bile yakındığını, üniversite ile li-

gili, fakülte ile ilgili herhangi bir konuda gerekeni ertesi güne bıraktığını görmedim.

Yukarıda, 1966'ların Türkiye'sinde Üniversite kavramı ve bilim anlayışı bugünden farklı idi, her şey daha sade ve yalındı, bu konularda fazla bir kavram karmaşası yoktu, demiştim. Aslında bugün de yok. Belki dünden farklı ama gunceli yakalamak ve gereğini yapmak isteyenler için bugün de kavram karmaşası falan yok. Bunun yanısıra iletişim olanaklarının bu denli arttığı günümüzde, nelerin olup bittiğini anlamak, istenen bilgiye anında ulaşmak hiç zor değil. Ama her şey bu kadar basit de değil. Bilgiye belki erişirsiniz ama onu özümlemeyen, irdelemeyen kendi problemlerine uygulamadaki ayrıntılara özen göstermeden kullanırsanız bugün beğenmediğiniz düzeni de yitirirsiniz. Edindiğiniz bilgiyi değerlendirip yorumlayarak, elinizdeki olanakları düşünüp dünden yanına göndermeler yapıp amaca ulaşma ulaşamayacağınızı görerek, sınır ve başlangıç koşullarınıza göre adım atarak ilerlemelisiniz. Acaba bunu da denesek mi sorusu ile vakit kaybetmeye lüksümüz yok artık. İşte bu nedenlerle bugün her zamandan daha çok Şuhubi'lere gereksinim var. Ama ortalıkta pek fazla Şuhubi de yok; olanından da yeterince yararlanmıyoruz zaten. Bu yüzden Şuhubi bugün Üniversite'deki odasına çekilmiş durumda, ama yine eski hızı ve üretkenliği ile çalışıyor.

Her ne kadar yurt dışında karşılaştığımız her mekanikçi merakla bize Şuhubi'yi soruyor ve onun yaptıkları, yazdıkları hakkında tartışmak istiyor, onunla tanışmak için can atıyorlarsa da yukarıda değindiğim gibi burada hiç kimsenin böyle bir deneyimden yararlanma gibi bir derdi veya gereksinimi yok. Bu yüzden Erdoğan Şuhubi kendisini bilim dünyasında edindiği haklı yere getiren bilgi birikimi ve üretim yeteneği ile hızını kasmadan çalışıyor. Bunun yanı sıra derin kültürü, gerçekçi görüş ve fikirleri ile süslediği sohbetleri ile yalnızca yakınındaki birkaç kişinin yanı sıra bizlerin dünyasını renklendiriyor.

1966 da tanıştığım bu uzun boylu ve farklı adam bugün de uzun boylu ve bugün de farklı, hem de çok farklı...

Erdoğan Şuhubi, eşi Birsen Şuhubi ile birlikte İtalya, Abruzzi'de.

23 Temmuz 1994 tarihinde çekilen bu resimde Cengiz ve Vedda Dökmeci, Birsen ve Erdoğan Şuhubi, Alain Jubier ve Ayhan Ulubelen biraradadır.

Arkadaşlar arasında yapılan oylama sonucu Erdoğan Şuhubi bu bölümün başkanlığına seçilir. Bir süre sonra ise Amerika'ya gidecek ve TÜBİTAK'taki görevine bir süre ara verecektir. Türkiye'ye döndükten sonra Temel Bilimler Fakültesi'nin kurulmasını destekleyen Şuhubi, bir süre sonra bu Fakülte'ye geçer.

"Matematikçiler, Fizikçiler, bizim gibi mühendislikten gelen kişilerin gerçek temel bilimci olduklarını bir türlü kabul etmezler. Ben felsefe yönünden onlar kadar temel bilimci olduğumu iddia ediyorum."

Temel Bilimler Fakültesi'ne geçen Şuhubi, burada Mekanik Kürsüsü'nün başına getirilir. Esin Inan ve Fikret Balta da o dönemde asistan olarak Temel Bilimler Fakültesi'ne geçer. Bir süre sonra Şuhubi, Sürekli Ortamlar Mekanik Kürsüsü'nün başkanlığını da yürütecektir. Erdoğan Şuhubi, İstanbul Teknik Üniversitesi'ndeki görevinin yanı sıra TÜBİTAK'taki görevini de sürdürmektedir o sıralar. "İddia ediyorum ki, Uygulamalı Matematik Bölümü'nün başarılı olmasında katkı olmuştur. 1973 ile 1980 arasında adam başına yılda yaklaşık üç yayın çıkarıyorduk. 1980 sonrasında üniversitelerde YÖK'ün demir yumruğundan kaçanlara biraz rahatlama olanağı da verdi orası."

1983 yılı geldiğinde TÜBİTAK bünyesinde Temel Bilimler Araştırma Enstitüsü kurulur. Bu Enstitü'nün ilk başkanı Erdal İnönü'dür. İnönü, kısa bir süre sonra siyasete atılınca, başkanlık görevine Erdoğan Şuhubi getirilir.

"Ben bu görevi istemiyordum, hayatımdan çok memnundum. Başarılı bir yönetici olacağım kanısında değildim, nitekim sonunda olmadığımı da kanıtladım. Ama 1983-1985 yılları arasında Enstitü'nün müdürlüğünü yapmak durumunda kaldım. 1985-1986 yılları arasında da Gebze Araştırma Enstitüsü müdürlüğünü yaptım. Neler yapılması gerektiğini görebilen bir insanım, yapılması gereken şeyler için gerekli adımları da atmaktan çekinmem, ancak uzlaşmacı yanım pek olmadığı için o adımları gerçekleştirme şansım pek fazla yok. Dolayısıyla iyi şeyleri düşünmek, nasıl yapılacağını bilmek yetmiyor. Başarı yapmakla ölçülen bir şey. Bir şeyi yapabiliyorsanız başarılısınızdır, yapamıyorsanız başarısızdır, mazeret ne olursa olsun. İyi bir yönetici bütün koşulları aşabilecek bir beceriyi göstermek zorundadır. Bunu gösteremiyorsa bana göre başarılı değildir. Ben o engelleri aşmadığım için kendimi başarısız bir yönetici olarak görüyorum."

Erdoğan Şuhubi, Türkiye'de yürüttüğü çalışmalarının yanı sıra yurtdışında da çeşitli üniversitelerde misafir profesör olarak dersler verir, seminerler düzenler. 1975 yılında İngiltere Bilim Araştırma Konseyi (Science Research Council) çağrılısı olarak altı ay süreyle Newcastle Upon Tyne Üniversitesi Mühendislik Matematiği bölümünde araştırmalar yapan Şuhubi, 1982, 1983, 1985, 1988, 1989, 1991 ve 1993 yıllarında İtalyan Ulusal Araştırma Konseyi'nin (C.N.R.) davetlisi olarak Genova ve Napoli Üniversitelerinde toplam 10 ay süre ile seminerler yapar ve araştırmalar yönetir. 1986 yılında Kanada'da Killam Konuk Bilim adamı (Killam Visiting Scholar) seçilir ve ertesi yıl ise 4 ay Calgary'de, Calgary Üniversitesi Makine Mühendisliği bölümünde araştırmalar yapar ve bir dizi seminer verir.

"1986 Eylül'ünde TÜBİTAK'tan kovulduğum zaman Kanada'ya gittim Kovuldum dediğim zaman herkes isyan ediyor. Kemal Kafalı da 'Ne demek, seni kovmadı kimse' diyor ama kadroyu yok etmek demek ne demek, adamı kovmak demek. Sonra 4 ay Kanada'ya Calgary'e gittim. İyi oldu, kendimi toparladım biraz. Bir süredir yayın işlerine ara vermiştim. Orada 4 ay içinde üç yayın çıkardım.

Erdoğan Şuhubi'nin Cahit Arf'la tanışması ITÜ'ye ilk geldiği döneme rastlar ve bu tanışıklık sonradan iyi bir arkadaşlığa dönüşür. Fotoğrafta Cahit Arf, Erdoğan Şuhubi ve Fikret Kortel birarada.

Citationlarına (bilimsel atıflar) baktım, bayağı çok olmuşlardı". Erdoğan Şuhubi Türkiye'ye döndüğünde TÜBİTAK'ta çalkantılı bir dönem yaşanmaktadır.

"Bir gün gazetede bir haber gördüm. TÜBİTAK Başkanlığı'ndan Mehmet Ergin alındı, yerine Kemal Gürüz atandı deniyordu. Kemal Gürüz'ü Doğramacı'nın yakını olarak bildiğim için hakkında pek de iyi düşüncelerim yoktu. Arkasından itilerek yükseltiliyor gibi katı önyargıları vardı onun hakkında. Bunun yanında farklı siyasi görüşlere inanıyorduk. Fakat bir süre sonra telefon çaldı, Kemal Gürüz arıyordu. Ben gayet soğuk bir tavırla 'Buyrun' dedim. 'Sizinle çalışmak istiyoruz dedi. Ben konuşalım falan dedim ama gönülsüzdüm. Benim görüşlerim belli, solda düşünen bir adamım, sizinle anlaşabileceğimi pek sanmıyorum dedim. Kemal Gürüz benimle anlaşmak kolaydır dedi. Türkiye Cumhuriyeti'ne ve onun bölünmez bütünlüğüne inanıyor musun? Evet dedim. Tamam o zaman bu kadar, dedi bunun dışında herkes kendi yolunda gider." Erdoğan Şuhubi ile Kemal Gürüz arasında bu tarihten sonra kuvvetli bir dostluk kurulur. 1993 yılında Kemal Gürüz TÜBİTAK başkanlığından ayrılır ve yerine Tosun Terzioğlu gelir. Bu dönemde de TÜBİTAK'la bağlantısı süren Şuhubi, görev süresinin dolmasından sonra TÜBİTAK'tan ayrılır. Erdoğan Şuhubi meslek hayatı boyunca birçok ödüller almış ve çeşitli bilim kuruluşlarının üyeliklerine seçilmiştir. 1976 yılında kazandığı TÜBİTAK Bilim Ödülü bunların en önemlilerindedir. Bunun dışın-

Cahit Arf'a Fransa'dan verilen bir ödülün töreninde dostlar birarada: Ersin Tulunay, Ömer Kaymakçalan, Mithat İdemem, Erdoğan Şuhubi, Gündüz İkedem, Alınur Büyükkaksoy, Tosun Terzioğlu.

da 1991 yılında Avrupa Bilimler Akademisi'ne Celal Şengör den sonra ikinci Türk Bilim adamı olarak seçilir. Şuhubi'nin bilimin geleceğine ve genç bilim adamlarına bakışı ise biraz karamsardır.

"Türkiye'de bilime yaklaşım her zaman son derece zayıf olmuş. Benim zamanımda iyiydi şimdi kötü oldu demenin hiçbir anlamı yok; bizim zamanımızda da çok iyi değildi. Eski kuşağa gittiğimizde, bir Cahit Arf'ın, Kerim Erim'in, Orhan İçen'in, biraz ötede Feza Gürsey'in, Erdal İnönü'nün çıkmış olması Türkiye'de bilim olduğu anlamına gelmiyor. Onların sayısı çok az dolayısıyla gençliğin büyük bir kısmı bizim anladığımız anlamda, yani batı ölçüsünde bili-

me pek merak salmıyor. Bunu ben doğal görüyorum. 18. yüzyıldaki amatör bilim aşkı, bugün batı dünyasında da yok. Herkes bilimi ekonominin önemli bir bileşeni olarak görüyor. Zira bilimin istediği kaynaklar çok büyük boyutlara çıktı. Eskiden adam bir maaş istermiş, bir de kağıt-kalem... Kendi aletlerini kendi üretirmiş. Bugünkü gerçek şu ki bilim toplumdaki büyük bir kaynak aktarımı istiyor. Bunun da bedava verilmesi mümkün değil, yani toplum bunun karşılığında ekonomik bir girdi istiyor. Bugün artık bilime para yatırmak belli bir miktara kadar makul görünüyor".

1993 yılının Mayıs ayında New York Bilimler Akademisi'ne seçilen Şuhubi, 1995 yılında bu üyelikten kendi isteği ile ayrılır. Eylül 1993'ten beri Türkiye Bilimler Akademisi'nin kurucu üyesi olarak çalışır. Çoğu yurt dışında yayımlanmış yabancı dilde seksenbeş makalesi, yirmi araştırma raporu ve seminer notları bulunan Şuhubi'nin, Türkçe beş, yurtdışında İngilizce basılmış iki kitabı vardır.

Erdoğan Şuhubi, çalışmalarını İstanbul Teknik Üniversitesi'nde sürdürüyor. Çocukluğundan beri sahip olduğu iki özelliği bugün de hemen göze çarpıyor: Hâlâ biraz çekingen, hâlâ okumaya, araştırmaya meraklı... İlerici kişiliği ve dinmez araştırma isteğiyle Şuhubi, Türkiye'nin yüzünü ağartmaya devam ediyor.

Bu yazının hazırlanmasındaki katkılarından dolayı Erdoğan Şuhubi, Celal Şengör ve Esin İnan'a teşekkür ederiz.

Gökhan Tok

